

MYSTERIOUS AFAN CUDD Y DYN HYSBYS

Mewn llawer ardal yng Nghymru nid oedd gan y bobl fynediad at apothecari ond, yn hytrach, roeddent yn dibynnu ar iacháwr lleol neu 'Y Dyn Hysbys', math o ddewin neu siaman, a oedd yn iacháu anifail neu fod dynol gan ddefnyddio swynion a swyn ganeuon.

Roedd tri math o Ddyn Hysbys: dynion yr eglwys, dynion a oedd wedi dysgu eu crefft o lyfrau a'r rhai a oedd wedi etifeddu eu grym o'u teuluoedd.

Mae enwau llawer o Ddynion Hysbys wedi goroesi, ac roedd rhai yn enwog ymhell o'i broydd. Roedd teulu o Langurig, Maldwyn yn enwog am eu gallu i iacháu.

Roedd gan y Dyn Hysbys le arbennig yn y gymdeithas, ac nid oedd y traddodiad wedi diflannu'n llwyr tan y 19^{eg} ganrif. Yn wahanol iawn i'r sefyllfa yn Ewrop, Lloegr a'r Alban, lle'r oedd gwrachod yn cael herlid, yng Nghymru:

"ni laddwyd yr un Dyn Hysbys yng Nghymru am ei weithgareddau anuniongred; ac ni chafodd yr un wrach ei llosgi na'i boddi."

Meddyg yn darparu elicsir tudalen o llawysgrif o De Materia Medica gan Dioscorides (ca. 40–90 AD).

<https://historymedieval.com/herbal-medicine-in-the-middle-ages/>
Anhysbys, Baghdad School, Iraq, Public domain, via Wikimedia Commons

MYSTERIOUS AFAN CUDD

Delwedd o: <http://www.larsdatter.com/apothecaries.htm>
The British Library

Tra bod rhai o'r dynion hysbys efallai wedi manteisio ar y bobl grediniol a ddi-addysg, gan esgus darogan y dyfodol, roedd eu prif weithgareddau'n ymwneud ag iacháu gan ddefnyddio meddyginiaeth draddodiadol, efallai gan ychwanegu ambell i swyn! Ac, o bosib, gan ddweud geiriau fel 'abracadabra'! Am wybodaeth bellach gweler: Byd y Dyn Hysbys gan Kate Bosse-Griffiths, Y Lolfa

Y testun wedi'i addasu o'r gwefannau:

<https://www.ylolf.com/products/9780904864243/byd-y-dyn-hysbys>
<https://www.abdn.ac.uk/sll/disciplines/english/lion/medicine.shtml>
<https://www.historyextra.com/period/medieval/kill-or-cure-10-medieval-medical-practices-and-their-effectiveness/>